

ULUSLARARASI GELİŞMELERİN LÜBNAN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİNE ETKİLERİ

SOHAIB JOHAR

Gazeteci ve Yazar LÜBNAN

“

Hizbullah, Suriye iç savaşında elde ettiği çeşitli kazanımların da etkisiyle Lübnan'da siyasi olarak önemli aşamaya ilerlemiştir. Dolayısıyla bu kazanımları riske atmak istemeyen Hizbullah'ın ne Lübnan'da ne de Suriye'de gerilimi tırmandırma arzusunda olacağı söylenebilir.

”

Lübnan'daki gruplar, İran ve ABD arasındaki Viyana müzakerelerinin seyrini ve sonuçlarını beklemektedir. Ne de olsa bu gelişme, Ortadoğu'daki dinamiklere etki edebilecek önemli olaylardan bir tanesidir. 2015 yılındaki nükleer anlaşma İran'ın bölgedeki nüfuzuna kısmi uluslararası meşruiyet kazandırmış ve İran bu meşruiyeti Irak, Suriye ve Lübnan'da etkin şekilde kullanmıştır. Anlaşmanın üzerinden geçen 7 yıllık süreçte Lübnan, Suriye ve Irak birçok değişime sahne olmuştur. Yaşanan bu değişim sürecinde, Lübnan ve Irak'ta Ekim

Ayakanmaları gerekleŒmiŒ ve İnan'ın, Irak'ta bulunan müttefikleriyle muhalifler arasındaki karŒılıklı protestolar süreklilik kazanmıŒtır. Bu iki ülke aynı zamanda büyük ekonomik ve mali okŒ yaŒamıŒ ve Lübnan'da siyasi sisteme hâkim olan Hizbullah son seçimlerde meclisteki çoğunluğu kaybetmiŒtir. Bu nedenle Batı ve İnan arasındaki herhangi bir anlaŒmanın günümüzde, genel olarak

Lübnan siyasetini ve özel olarak Hizbullah'a nasıl yansıtacağını irdelemek gerekmektedir.

NÜKLEER ANLAŒMA İLE RİYAD-TAHRAN DİYALOğUNUN LÜBNAN'A ETKİLERİ

Bunu birbiriyle eliŒen iki Œekilde okumak mümkündür. İlk olarak, Hizbullah'ın gemiŒte olduğu gibi yine olası nükleer anlaŒmadan ya-

rar sağlayacağı yönündedir. İkinci okuma ise ABD'nin İnan ile olası nükleer anlaŒmaya bu defa baŒta Suudi Arabistan olmak üzere Körfez lkelerinin olumlu bakması 2015 sonrası yaŒanan krizlerin tekrar etmeyeceğine ve ayrıca İnan ile Körfez lkeleri arasındaki yakınlaŒma çabalarında Hizbullah'ın dıŒarıda bırakılmasına iŒaret edebilir. Diğer taraftan söz konusu anlaŒmayı bir tarafa bırakırsak kesin olan Œudur ki Lübnan'ın mevcut çok boyutlu krizlerle durumu idame ettirmesi artık mümkün değildir. Hizbullah'ın 2015'teki müzakerelerde ve nükleer anlaŒmanın yapıldığı dönem sonrasında önemli kazanımlar elde ettiği bilinmektedir. Œu anki nükleer grŒmelerde ise İnan'ın bölgedeki nüfuzu ve Hizbullah meseleleri masada konuŒulacak baŒlıklar arasında olmayacaktır ve ABD ile İnan arasında herhangi bir anlaŒma Hizbullah'ı kapsamayacaktır. Bu, İnan ile baŒta Suudi Arabistan olmak üzere Körfez lkeleri arasındaki herhangi bir bölgesel anlaŒma için de geçerlidir. Nitekim Suudi Arabistan, Hizbullah meselesini grŒmeyi veya İnan ile olası bir anlaŒmaya dâhil etmeyi reddetmektedir. Dolayısıyla bu, Hizbullah meselesinin özel bir yere sahip olacağı ve bölgede yapılacak anlaŒmalara tabi olmayacağı anlamına gelmektedir.

Hizbullah, Lübnan'daki okŒ sürecini durdurmayı gerekli görmektedir ve bunu yapabilmesi bölgesel ve uluslararası glerle ayrıca uzlaŒlara varma yeteneğine bağlıdır. Burada, bilhassa Irak'ta İnan'a karŒı muhalif söylemin tonunun yükseldiği hususu göz önünde bulunduğunda, Irak'ın içerisinde

bulunduğu, İran'ın artık baş edemediği ve yeni siyasi gerçeklikler dayatan mevcut duruma değinilmelidir. Daha düşük ve zayıf tonda olsa da Lübnan'da da aynı durum yaşanmaktadır. İran'ın Suriye'deki durumu ise bir dizi koşul ve gelişmeye tabidir. Bölge uzlaşmalara doğru ilerlerken ve gerilimi tırmandırmak mümkün değilken Tahran yönetiminin Beşar Esad'ı iktidarda tutması daha da zorlaşmaktadır. Hizbullah, Suriye iç savaşında elde ettiği çeşitli kazanımların da etkisiyle Lübnan'da siyasi olarak önemli aşamaya ilerlemiştir. Dolayısıyla bu kazanımları riske atmak istemeyen Hizbullah'ın ne Lübnan'da ne de Suriye'de gerilimi tırmandırma arzusunda olduğu söylenebilir.

Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah yaptığı açıklamada, devlet yönetiminde daha aktif olmaya ve siyasi, mali ve ekonomik koşullarla ilgili önerilerde bulunmaya hazır olduklarını beyan etmiştir.

Bu nedenle Hizbullah, bölgesel-küresel aktörlerle Lübnan konusunda çözüm arayışına girmek zorunda olduğunu fark etmesine rağmen süreci ağırdan almaktadır. Diğer taraftan nükleer anlaşmanın gerçekleşmesi durumunda Hizbullah, Lübnan içindeki uygulamaları için yeni mekanizmalar oluşturmak ve belki de yerel siyasette çeşitli tavizlere olumlu yaklaşmak durumunda kalacaktır. Son dönemde Hizbullah tarafından yapılan açıklamalar Hizbullah'ın mev-

cut koşullara uygun pozisyon almaya ve farklı siyasi vizyon geliştirmeye başladığını işaret etmektedir. Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah yaptığı açıklamada, devlet yönetiminde daha aktif olmaya ve siyasi, mali ve ekonomik koşullarla ilgili önerilerde bulunmaya hazır olduklarını beyan etmiştir.

DIŞ BOYUTLARIYLA CUMHURBAŞKANLIĞI

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce Lübnan'ı bekleyen iki önemli olay daha bulunmaktadır. Bunların ilki, güney Lübnan'daki BM Lübnan Geçici Görev Gücünün (UNIFIL) görev süresinin yenilenmesidir. Nitekim Lübnan BM Büyükelçisi Amal Mudallali'nin Güvenlik Konseyine UNIFIL'in görev süresinin uzatılmasını talep eden bir nota sunması gerekmektedir. Herhangi bir değişiklik yapılmadan görev gücünün çalışma süresinin uzatılmasına ilişkin bir uluslararası

mutabakat mevcuttur. Bu, Lübnan'da özellikle de güney bölgesinde BM'nin istikrarın devamı konusunda kararlı olduğuna dair bir mesaj taşıyacaktı. Aynı zamanda bu adım ABD'nin Dışişleri Bakanlığı Enerji Güvenliği Danışmanı Amos Hochstein'in, İsrail-Lübnan arasındaki sınır sorunlarının çözülmesine yönelik nihai önerisini ortaya koymak üzere Lübnan'a yapacağı ziyaretle bağlantılıdır.

İkinci olay, Cumhurbaşkanı Mişel Avn'ın Birleşmiş Milletlerin olağan toplantılarına katılmak ve orada bir konuşma yapmak üzere New York'a yapacağı ziyarettir. Ziyaret sırasında Avn, kendi ifadesiyle iç aktörlerin girişimleri neticesinde başarısız kılınan reformlar için uluslararası destek ihtiyacı bulunduğu noktasında önceki pozisyonlarını tekrarlayacaktır. Yönetimi döneminde başlattığı reformları tamamlamak için yeni cumhurbaşkanı seçimini gerekli gören

Avn, cumhurbaşkanlığı konusunda uzlaşmaya veya anlaşmaya odaklanacaktır. Mevcut tablo herhangi bir grubun kendine mal ettiği ancak diğer tarafın reddettiği cumhurbaşkanı adayını zorlamanın imkânsız olduğunu göstermektedir. Lübnan'da taraflar, gerekli yeter sayı ve oyların yanı sıra asgari düzeyde dış onayın sağlanması için fikir birliğine varmak zorunda kalacaktır. Bu bağlamda, uluslararası pozisyonlara ve bunların ülkenin iç gerçekliğine nasıl yansıdığına bakılması gerekmektedir. Burada Fransa, ABD, Suudi Arabistan ve İran'ın pozisyonları izlenmelidir. Fransa'nın Lübnanlılar üzerinde mutabık kaldığı, yeni bir perspektif sunan ve başarı sağlayabilecek bir cumhurbaşkanının seçilmesi gerektiğine dair net bir pozisyonu bulunmaktadır. Ancak eldeki verilere göre, yeni cumhurbaşkanının gerçekçilik temelinde bir siyasi gruptan olsa dahi mutabakata dayalı bir adaya destek sağlanması için bazı güçlerin Fransa üzerinde baskı kurduğuna dair bir görüş bulunmaktadır. Bu durum Lübnan'da 4 Ağustos sonrasındaki benzeri girişime Fransa'nın öncülük yapmasını beraberinde getirebilir.

ABD ve Suudi Arabistan'ın pozisyonu, siyasi grupların dışında, reform ve değişim programı belirgin, gerekli reformları uygulayabilecek ve programını başbakanla entegre çalışabilecek yeni cumhurbaşkanı profiline odaklanmaktadır. Bu üç güç, İran ile dolayısıyla Hizbullah ile uzlaşma arayabilir. Bu uzlaşmanın yapı taşları, bir yanda nükleer anlaşmadan, diğer yanda İran-Suudi müzakerelerine açılan kapıdan elde edilebilecektir. Bu iki başlıkta

ilerleme sağlanması Lübnan'daki uzlaşmaya da yansımaya olacaktır. Fakat bunlarda yaşanacak aksama Lübnan'da tıkanmanın devam etmesine ve durumun daha kötüleşerek çöküşün yaşanmasına veya yeni toplumsal-politik patlama aşamasına girilmesine neden olacaktır.

“
Franciye'ye yakın durmasına rağmen Hizbullah yine de sadece Franciye'yi destekleyen tarafla değil farklı seçeneklerden oluşan karşı tarafla da diyalog hâlinindedir. Hizbullah, şimdiye dek Özgür Yurtsever Hareket lideri Cibran Basil'i Franciye'nin adaylığını desteklemeye zorlamak için gereken formülü bulamamıştır.

HİZBULLAH'IN MÜTTEFİKLERİ BAKIMINDAN CUMHURBAŞKANLIĞI

Hizbullah, adayını açıklamamış olsa da en önde gelen isim Süleyman Franciye'dir. Franciye'nin hâlâ adaylığını açıklamamayı tercih ettiği ve Hizbullah'ın desteğini göstermekten kaçındığı aşikârdır. Franciye'ye yakın durmasına rağmen Hizbullah yine de sadece Franciye'yi destekleyen tarafla değil farklı seçeneklerden oluşan karşı tarafla da diyalog hâlinindedir. Hizbullah, şimdiye dek Özgür Yurtsever Hareket lideri Cibran Basil'i Franciye'nin adaylığını desteklemeye zorlamak için gereken formülü bulamamıştır. Son dönemde Franciye'nin Basil'i dizginlemek için Hizbullah'a güvendiği söylenmesi çıkmıştır. Ancak Basil, Hristiyan dinî otoritesini ziyaret ederek, ül-

kedeki cumhurbaşkanlığı belirsizliğinden Hizbullah'ı ve Meclis Başkanı Nebih Berri'yi suçlamaya varacak olumsuz mesajlar vermiştir. Basil burada verdiği mesajla bu konuda Hizbullah'ın baskısına boyun eğmeyeceğini kastetmiştir. Basil, tüm seçim gücünü kendi menfaatine kullanan Hizbullah'ın geri kalan müttetiklerini, özellikle Suriye'de Beşar Esad rejimine bağlı olanları ihmal etmesine ve dolayısıyla onların Hizbullah ile ilişkilerinin bozulmasına yol açtığının farkındadır. Dolayısıyla bu gerçekliği göze alacak olan Hizbullah'ın bölgenin geçmekte olduğu bu hassas aşamada, Özgür Yurtsever Hareketi ile olan külfetli ilişkisini kolayca terk etmeyeceği söylenebilir.

Bu, aynı zamanda Hizbullah'ın Basil üzerindeki baskısının da sınırlı olduğu anlamına gelmektedir. Hatta Süleyman Franciye'nin adaylığına destek sözü veren Hizbullah'ın, buna karşılık Basil'e cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Franciye'nin zorunlu geçiş olduğunu ve sonrasında kendisini destekleyebilecekleri sözü verdiği ileri sürülmektedir. Ancak Basil'in hesaplarının iyice düşünülmesi ve derinlemesine irdelenmesi gerekmektedir. Her hâlükarda, Kuzey Bölgesi, Semir Caca veya Cibran Basil'in cumhurbaşkanlığı hırslarının önünde büyük engel teşkil ettiği gibi Franciye'nin de önündeki gerçek ve fiilî engeldir. Nitekim Franciye-Caca-Basil üçlüsünün her biri, Kuzey'e yani Hristiyan bölgeye liderliklerini pekiştirecek kemik oy kitlesi olarak bakılmaktadır. Sonuçta bunlardan herhangi birinin şansı yükseldiğinde diğer ikisinin çıkarları onu aşağı çekmek yönünde buluşmaktadır. ■